

კერძო და სახელმწიფო სექტორის პარტნიორობის განვითარების ტენდენციები საქართველოში

ქეთევან კინმარიშვილი
ეკონომიკის დოქტორი

ჩვენ საბაზისო ვარიანტად ავირჩიეთ „კერძო და სახელმწიფო სექტორების პარტნიორობა“, რომელშიც იგულისხმება, რომ სახელმწიფო ორგანოებთან ერთად პარტნიორის როლში შეიძლება გამოვიდეს ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოებიც. ამ ვარიანტს არჩევის მიზეზი კი ის არის, რომ სწორედ ეს ტერმინი ყველაზე ხშირად გამოიყენება ქვეყნის თანამედროვე ეკონომიკურ ცხოვრებაში.

კერძო – სახელმწიფო პარტნიორობა შესაძლებელს ხდის, ერთის მხრივ, სახელმწიფოს მხრიდან პირდაპირი ფორმით მხარდაჭერის ნაკლის თავიდან აცილებას, ხოლო, მეორეს მხრივ – „ბაზრების ჩავარდნის“ აღმოფხვრას. ამ სახის პარტნიორობის მხარდამჭერი ძირითადი არგუმენტი შემდგომში მდგომარეობს: როგორც სახელმწიფო (საზოგადოებრივ), ასევე კერძო სექტორს გააჩნია საკუთარი უნიკალური მახასიათებლები და უპირატესობები, რომელთა გაერთიანების გზით შესაძლებელი ხდება უფრო ეფექტურად მოქმედება შედეგების მისაღწევად იმ სფეროებში, სადაც განსაკუთრებით შესამჩნევია „ბაზრის ჩავარდნები“ ან სახელმწიფო მართვის არაეფექტურობა. როგორც წესი ეს არის სოციალური სფერო, ეკოლოგიის პრობლემა, ინფრასტრუქტურის შექმნა.

ჩვენი აზრით, კერძო – სახელმწიფოებრივი პარტნიორობა/კსპ/ – ეს არის ორგანიზაცია, რომელიც შექმნილია კერძო და სახელმწიფო სტრუქტურების მიერ და მისი მიზანია საზოგადოებისათვის აუცილებელი პროდუქციისა და მომსახურების შეთავაზება. შეთანხმების მიზანია მომხმარებლისათვის პროდუქციის / მომსახურების მიწოდება

/ გაცილებით ეფექტურად და ნაკლებ ფასში, ვიდრე ეს მოხდებოდა ცალკეულ შემთხვევაში.

ამ განმარტების საფუძველზე კსპ – შეიძლება განვიხილოთ ეკონომიკურ კატეგორიად. ეს არის:

მთლიანი ეკონომიკური სისტემის განუყოფელი ნაწილი და ეკონომიკური ურთიერთობების, რესურსების, შედეგების ერთობლივი ეფექტიანობა;

სამეურნეო საქმიანობის სუბიექტი, რომელიც ახორციელებს საწარმო-ეკონომიკური რესურსების, საფინანსო-საკრედიტო და სოციალურ კავშირებს;

სოციალურ-ეკონომიკური სისტემა, რომელსაც არეგულირებს ინსტიტუციონალური გარემო და რომელიც მიმართულია საზოგადოებისთვის აუცილებელი პროდუქციისა და მომსახურების წარმოებისათვის.

საქართველოში კსპ-ს გამოყენება შეიძლება ბევრი მიზეზით აგხსნათ.

ინოვაციურ ეკონომიკაზე გადასვლა და ეკონომიკის ბაზარზე დამოკიდებულების ლიკვიდაცია ფერხდება ინვესტიციების მოზიდვის ეფექტური მექანიზმების უქონლობით. პოტენციურ ინვესტორს დღეს არ გააჩნია რეალური გარანტიები მოგების მიღებისა და თუნდაც კაპიტალ დაბანდებად დაბრუნებისა, ამიტომაც იძულებულნი არიან ინვესტიები ჩადონ მხოლოდ საკუთარ განვითარებაში. ქვეყანაში შეიქმნა პირობები შიდა ინვესტირებისათვის და აუცილებელია შესაბამისი მექანიზმის ამოქმედება.

ამ სისტემის ფარგლებში სახელმწიფოს შეუძლია ინვესტორი ალჭურვოს სამეურნეო სფეროში თავისი ფუნქციების შესრულების უფლებით. გარდა ამისა, გადასცეს სახელმწიფო ან მუნიციპალური ქონების, ან მონოპოლიური საქმიანობის მართვის უფლება.

ამგვარად, კსპ გარკვეულად პრივატიზაციის ალტერნატივაა იმ სფეროებში, სადაც სახელმწიფო სხვადასხვა მიზეზთა გამო ვერ, ან არ გადასცემს თავის აქტივს საკუთრებაში. მაგრამ კსპ-სა და პრივატიზაციის მიზნები სრულიად განსხვავდება ერთმანეთისგან. პრივატიზაციისას ხდება ეფექტური მესაკუთრის მოძიება, რომელსაც გადაეცემა სახელმწიფო აქტივები. ამ შემთხვევაში სახელმწიფო იხსნის პასუხისმგებლობას ყოფილ საკუთრებაზე და ახალ მესაკუთრესთან ურთიერ-

ექონომიკური თეორიის თანამედროვე პრობლემები

თობას აწყობს გადასახადის ამკრეფისა და გადამხდელის პრინციპით.

კსპ-ს მიზანი სულ სხვაა: საკუთრების ეფექტური მმართველის მოძიება, საკუთრებას სახელმწიფო მფლობელობაში იტოვებს. კერძო მმართველი ირჩევა საკონკურსო ან აუქციონის გზით. ამ ტიპის პარტნიორობის წარმატებულად განვითარებისათვის აუცილებელია რამდენიმე პირობის შესრულება:

- პროექტი ვერ განხორციელდება, თუ წარმოდგენილი იქნება მხოლოდ სახელმწიფო, როგორც დამფინანსებელი და პროფესიონალი კომპეტენტურობის მაგალითი;
- კერძო პარტნიორის თანამონაწილეობით პროდუქციის ხარისხი ან მომსახურების დონე ამაღლდება;
- კერძო პარტნიორობის მონაწილეობა ხელს შეუწყობს პროექტის რეალიზაციის ვადების შემცირებას;
- პროდუქციისა და მომსახურების მომხმარებელი მხარს უჭერს კერძო პარტნიორის მოზიდვას;
- შესაძლო კერძო პარტნიორებს შორის კონკურენცია არსებობს;
- არ არსებობს ნორმატიული ან საკანონმდებლო აქტები, რომლებიც კრძალავენ კერძო პარტნიორის მოზიდვას მოცემულ სფეროში პროექტის განხორციელებისა და მომსახურების უზრუნველყოფის მიზნით;
- საქმიანობის შედეგები მარტივად და სწრაფად შეიძლება შევაფასოთ და შევაჯამოთ;
- პროექტის რეალიზაციის ან სამუშაო ხარჯების დაფარვა შესაძლოა განხორციელდეს მომხმარებლისთვის გადასახადის დაწესებით;
- პროექტი ან ჩატარებული სამუშაო საშუალებას გვაძლევს ინოვაციის პროცესის გააქტიურებისთვის;
- არსებობს ხელისუფლებასა და კერძო სექტორს შორის პარტნიორობის დადებითი მაგალითები.
- საქართველოში არსებობს კსპ-ის სქემის მიხედვით განხორციელებული პროექტები. ჩვეულებრივ ისინი წერტილოვან ლოკალიზებურ ხასიათს ატარებს, უზრუნველყოფილი არიან ადგილობრივი ხელისუფლების ინიციატივების თავისუფლებით. ამ თემის გარშემო გამოირკვა, რომ ყველაზე პოპულარული სფეროების კსპ-ს განხორციელებისათვის ქვეყანაში გახდა:
- საცხოვრებელ-კომუნალური მეურნეობა[სკმ]–საცხოვრებელი

ფონდის მუნიციპალიტეტიდან კომერციულ ფირმაზე მომსახურების მიზნით, საცხოვრებელი ფონდის მართვისა და მომსახურების სფეროში მმართველი კომპანიების დაფუძნება;

- სოციალური სფერო – სარეალიზაციო სოციალური ცენტრის შექმნა არასრულწლოვანთათვის;

- თანამშრომლობა განათლების სფეროში;

- ტრანსპორტი – ავტოსაგზაო მშენებლობები; მგზავრთა გადაყვანა-ტრანსპორტირების ორგანიზება;

- უძრავი ქონება-სასტუმროების მშენებლობა; პროგრამა – „საცხოვრებელი-ახალგაზრდებს“;

- ეკოლოგია და კეთილმოწყობა-ქალაქის ბაღების ტერიტორიების რეკონსტრუქცია; სანაპიროს მოწყობა; მოედნის რეკონსტრუქცია;

- თითო პროექტი – მრეწველობაში, ტურისტულ-რეკრეაციულ სფეროში, ინოვაციური ინფრასტრუქტურის განვითარება, ინფორმაციული ტექნოლოგიები, საორგანიზაციო – ფინანსური სფერო.